

СЕКЦІЯ 3.
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
ДЕРЖАВИ, РЕГІОНІВ, ПІДПРИЄМСТВ ТА БІЗНЕСУ

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ
ВИЗНАЧЕНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ БІЗНЕСУ

Пекна Г.Б.,

*к.е.н., доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: HalynaPB@krok.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4902-6052>*

Зростання динамічності кон'юнктури та розвитку національного та світового ринків, нестабільність законодавчої бази, швидкі темпи науково-технічного прогресу, підвищення рівня конкуренції у глобальних масштабах тощо підтверджують значну різноманітність та мінливість середовища, яке часто змінюється зовсім не на користь суб'єкта господарювання. Підприємства, що діють у таких умовах невизначеності і ризику, найбільш вразливі до внутрішніх та зовнішніх загроз економічного середовища. В той же час, нестабільні конкурентні умови потребують від підприємств швидкого реагування на зміни. Тому сьогодні особливо актуальним є питання розробки та використання у практиці вітчизняних підприємств такого підходу, який би сприяв забезпеченню максимально ефективного функціонування суб'єкта господарювання на даний момент часу та на перспективу. Будь-яке підприємство, виявляючи вищу конкурентоспроможність, може досягти кращої передбачуваності (визначеності) результатів діяльності.

Згідно з Законом України «Про захист економічної конкуренції», «економічна конкуренція (конкуренція) - змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначати умови обороту товарів на ринку» [3].

Існують також закони (Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну»), які регламентують діяльність суб'єктів економіки, що дозволяє економіці країни розвиватися та ставати більш конкурентоздатною [4, 5]. Але у законодавстві України немає єдиної прийнятої методології, за якою визначається стан конкурентоспроможності.

Основним завданням і головною функцією конкуренції – є завоювання ринку, в боротьбі за споживача перемога своїх конкурентів, забезпечення одержання сталого прибутку.

Поняття «конкурентоспроможності» застосовується до різних об'єктів і з урахуванням їх особливостей. Конкурентоспроможність галузі визначається наявністю в ній технічних, економічних і організаційних умов для створення, виробництва і збуту (з витратами не вище, ніж інтернаціональні) продукції високої якості, що задовольняє вимогам конкретних груп споживачів. Під конкурентоспроможністю галузі розуміють ефективність роботи окремих галузей національного господарства, що оцінюється, окрім традиційних критеріїв, за показниками, що характеризують і описують міру живучості та динамічності галузі при різних варіантах розвитку економіки даної країни і всього світу в цілому. Конкурентоспроможність галузі – це здатність не лише перемагати у конкурентній боротьбі, але і брати у ній активну участь.

Конкурентоспроможність товару відображає його здатність більш повно відповідати запитам покупців порівняно з аналогічними товарами, представленими на ринку. Вона визначається конкурентними перевагами: якістю товару, його технічним рівнем, споживчими властивостями, цінами, встановлюваними продавцями товарів; перевагами в гарантійному і післягарантійному сервісі, рекламі, іміджі виробника, а також ситуація на ринку, коливання попиту. Високий рівень конкурентоспроможності товару свідчить про доцільність його виробництва та можливості вигідного продажу [2].

Конкурентоспроможність підприємства, як комерційно-виробничої системи, є здатністю суб'єкта господарювання до реалізації ним певної сукупності конкурентних переваг, які дозволяють йому стабільно та ефективно розвиватися в ході ринкового протистояння з іншими товаровиробниками на ринках. Відповідно до цього, як головну мету управління конкурентоспроможністю можна відзначити забезпечення умов успішного функціонування підприємства в конкурентному середовищі та створення конкурентних переваг, що забезпечать зростання у майбутньому.

Оцінка конкурентоспроможності України нині викликає певні сумніви через кризові явища економічного та політичного характеру. Стан економіки характеризується також проблемами створення конкурентної продукції, яку можна реалізувати в інших країнах. Це спричинено недостатньою якістю товарів, послуг та невідповідністю встановленим європейським/світовим стандартам, відсутній досвід ринкової боротьби, наявність не врегульованості вітчизняного законодавства, розбалансованість господарських зв'язків тощо.

Всесвітнім економічним форумом опубліковано рейтинг країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index), в якому фігурує і Україна. Індекс глобальної конкурентоспроможності — глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Розрахований за методикою Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), заснований на комбінації загальнодоступних статистичних даних і результатів глобального опитування керівників компаній — великого щорічного дослідження, яке проводиться ВЕФ разом з мережею партнерських організацій — провідних дослідницьких інститутів і організацій у країнах,

аналізованих у звіті. Індекс глобальної конкурентоспроможності розраховується за 12 показниками [6]. Це макроекономічна стабільність, споживчий ринок, ринок праці, фінансова система, розмір внутрішнього ринку, якість інститутів, стан інфраструктури, рівень проникнення ІТ і сучасних комунікацій, здоров'я населення, освіта і навички, динаміка бізнес-розвитку, здатність до інновацій.

Вже традиційно, рейтинг очолила Швейцарія. До десятки найконкурентоспроможніших, як і в попередньому дослідженні, увійшли США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія та Фінляндія. Загалом у рейтингу значиться 141 країна. Замикають список та Чад. Як видно із таблиці 4, у 2014 році Україна посідала 76-те місце (зі 141), в 2015-му – 79, в 2016-му – 85, в 2017-му – 81, в 2018-му – 83, в 2019-му – 85. Спостерігалось зростання в останні роки, а зараз ми відкотилися до показника трирічної давнини. Перші місця в цьому році посіли Сінгапур, США і Гонконг. Замикають список Конго, Ємен, а останнє місце – Чад [6].

Таблиця 1

Україна в міжнародному рейтингу конкурентоспроможності

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Місце (із 141 країни світу)	76	79	85	81	83	85

Джерело: власна розробка автора на основі [1]

У рейтингу Глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму Україна не підіймалася вище 75 позиції. Україна втрачала свої позиції через погіршення показників макроекономічного становища і рівня розвитку фінансового ринку. Україна в 2019 році втратила дві позиції в Індексі глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index, GCI) Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) й опустилася на 85-те місце з 141 країни. У 2017-2019 роках Україна опинилася на 85 місці через збільшення відсотка інфляції, зменшення рівня ВВП та кількості інвестицій у країну. Також однією з «проблем» стала девальвація. Знецінення національної валюти стало результатом геополітичної невизначеності, яка також має негативні наслідки у вигляді міграції населення, бойових дій, втрати деяких важливих підприємств тощо.

Конкурентна спроможність має показники та способи вимірювання, за якими український бізнес має низьку зовнішню конкурентну спроможність, а малий та середній український бізнес – низьку внутрішню конкурентну спроможність. Для підвищення конкурентоспроможності національної економіки потрібно враховувати фактори такі як: наявність стратегічних програм щодо поліпшення бізнес клімату та розвитку підприємництва; – прийняття відповідних законів, розпоряджень щодо розвитку підприємництва та провідних галузей економіки країни; – отримання траншів та кредитів від Європейського Союзу та Міжнародного Валютного Фонду; – виконання домовленостей з ЄС; – оцінка ризиків національної економіки та шляхи їх подолання/мінімізації.

Для українського підприємництва, забезпечення вищої зовнішньої та внутрішньої конкурентоспроможності означає зменшення рівня економічної невизначеності, що може досягатися з використанням системи заходів: необхідно визначати напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств завдяки стратегічним пріоритетам України, які будуть проявлятися у системі поступових кроків адаптації національної економіки до змін світових глобалізаційних та інтеграційних процесів з урахуванням ризиків. Основним механізмом підвищення конкурентних переваг України є здійснення внутрішніх реформ та трансформація векторів зовнішньоекономічної політики. Для зменшення рівня загроз країні потрібно вкладати фінансові ресурси у розвиток суб'єктів господарювання, покращення стану підприємств в цілому та створення привабливого бізнес середовища.

Список використаних джерел:

1. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (SFII) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sfi.gov.ua/україна-в-міжнародних-рейтингах/ Державна інноваційна фінансово-кредитна установа (SFII)
2. Діденко Є.О., Жураківський П.І. Модель управління конкурентоспроможністю підприємства / Ефективна економіка № 5, 2017 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5590>
3. Закон України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 року №2210. – 14 (Редакція від 11.08.2013, підстава 406-18) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – С. 64.
4. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 р. № 236/96-ВР (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 36, ст.164)
5. Законом України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22 грудня 1998 р. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 11, ст. 78)
6. Трокоз Ю.В. Індекс глобальної конкурентоспроможності – як показник макrorівня розвитку національної економіки/ Ю. В. Трокоз // Економіка. Фінанси. Право. - 2017. - № 2(2). - С. 12-20. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_2%282%29__5
7. Україна в рейтингах: як змінювалися позиції країни в 2014-2019 роках// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2019/11/01/infografika/ekonomika/ukrayina-rejtynhax-yak-zminyuvalsya-pozyciyi-krayiny-2014-2019-rokax>